

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเวียงสระ

The Development of Historical Tourism Activity Model by Participation of Muang Wiang Sa Community

ธัญญา กาสรุณ¹, ชุลีวรรณ ปรานีธรรม² และจारीย์ พรหมณะ³

Thanya Kadroon¹, Chuleewan Praneetham² and Jaree Phrommana³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เมืองเวียงสระ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชาวชุมชนจากเทศบาลตำบลเมืองเวียง จำนวน 40 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลจากการวิจัย พบว่า 1. เมืองเวียงสระมีสังคมที่เรียบง่าย มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีการสืบทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน มีวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น มโนราห์ หมอยา หมอผี และงานตีเหล็ก มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีค่า 2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเวียงสระ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) บริบทชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ดึงดูดใจ 2) นักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) ชุมชนเมืองเวียงสระ และ 3) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รูปแบบการท่องเที่ยว คือ การนำเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระโดยมีนักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) นำเที่ยวตามเส้นทางเดินท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและชมวัดเวียงสระ และเมืองโบราณเวียงสระ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 และ 3.93 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เมืองเวียงสระ การพัฒนารูปแบบ

¹อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²อาจารย์ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³อาจารย์ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study community context, general situations about historical tourism, and historical tourism resources of Muang Wiang Sa and 2) to examine the satisfaction with the tourist attractions and the satisfaction with the historical tourism activity. The target group was 40 participants collected by Purposive Sampling technique. The methods of this research were participatory action research (PAR) and quantitative research. The percentage, mean, and standard deviation were used to analyze the data. The results revealed that

1. Muang Wiang Sa has a simple society. The community has a strong tradition and culture both in the past and at present. It has inherited the culture from the ancestors up to the present. There is a way of life and local wisdom such as manohra, shaman, and ironwork. Muang Wiang Sa has valuable historical attractions with abundant natural resources and environment.

2. The historical tourism activity with the participation of Muang Wiang Sa community comprised of three elements as following: 1) community context, historical tourism resources, environment, and attractive nature, 2) interpreter (junior tour guide) of Muang Wiang Sa community, and 3) organizing the historical tourism activity. A model of historical tourism activity was traveling along the historical route of Muang Wiang Sa community with the interpreter (junior tour guide) to see the temple and the ancient city of Muang Wiang Sa. The assessment results of the satisfaction with the tourist attractions and the satisfaction with the historical tourism activity were at high levels (Mean = 3.81 and 3.93, respectively).

Keywords : Tourism, Historical Tourism, Muang Wiang Sa, Model Development

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้บรรจุมาตรการแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) รัฐบาลได้ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้สนองความต้องการของ นักท่องเที่ยว ส่งเสริมการบริการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่ง ความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิต ชุมชนตามศักยภาพของพื้นที่ และต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเพื่อให้เกิดความ สมดุล การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องมีการ

ศึกษา วิเคราะห์บริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการ ท่องเที่ยว มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยว เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในขณะท่องเที่ยวหรือ ทำกิจกรรมโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว มากเกินไปจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของ พื้นที่ อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวมีส่วน สำคัญที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม กระตุ้นจิตสำนึกให้ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าของ ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม อันจะนำไปสู่การ อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คง อยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์

อย่างคุ้มค่า ยาวนานและยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ซึ่งเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อ เข้าใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นและอยู่บน พื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณภาพของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว (สมจิตร อินทมน และปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร, 2557)

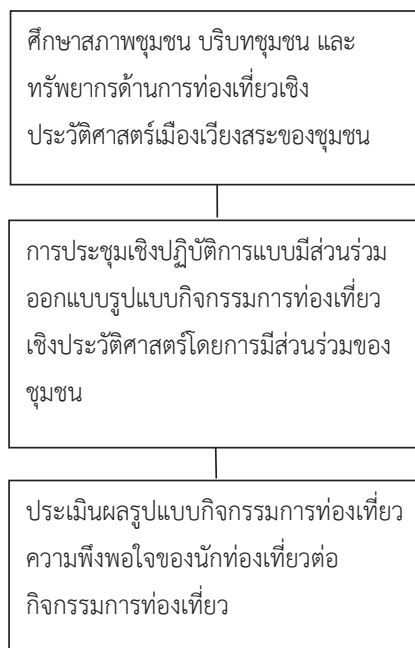
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเวียง ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ต้องการให้มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีและเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและดำเนินการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ชุมชนมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในชุมชน ให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต ยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และการท่องเที่ยวอาจช่วยเร่งให้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา (Dahles, 2000)

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าชุมชนเมืองเวียงสระ ยังไม่ได้รับความสนใจและไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยังขาดการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

บริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมืองเวียงสระโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เตรียมความพร้อมและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชาวชุมชนจากเทศบาลตำบลเมืองเวียง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 ประกอบด้วย กลุ่มนักสื่อความหมายเมืองเวียงสระ จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน และชาวชุมชนเมืองเวียงสระ จำนวน 20 คนเพื่อเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ

วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมของแหล่งพื้นที่ประชุมระดมความคิดเห็นและประมวลข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอรูปแบบกิจกรรม และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, และ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย

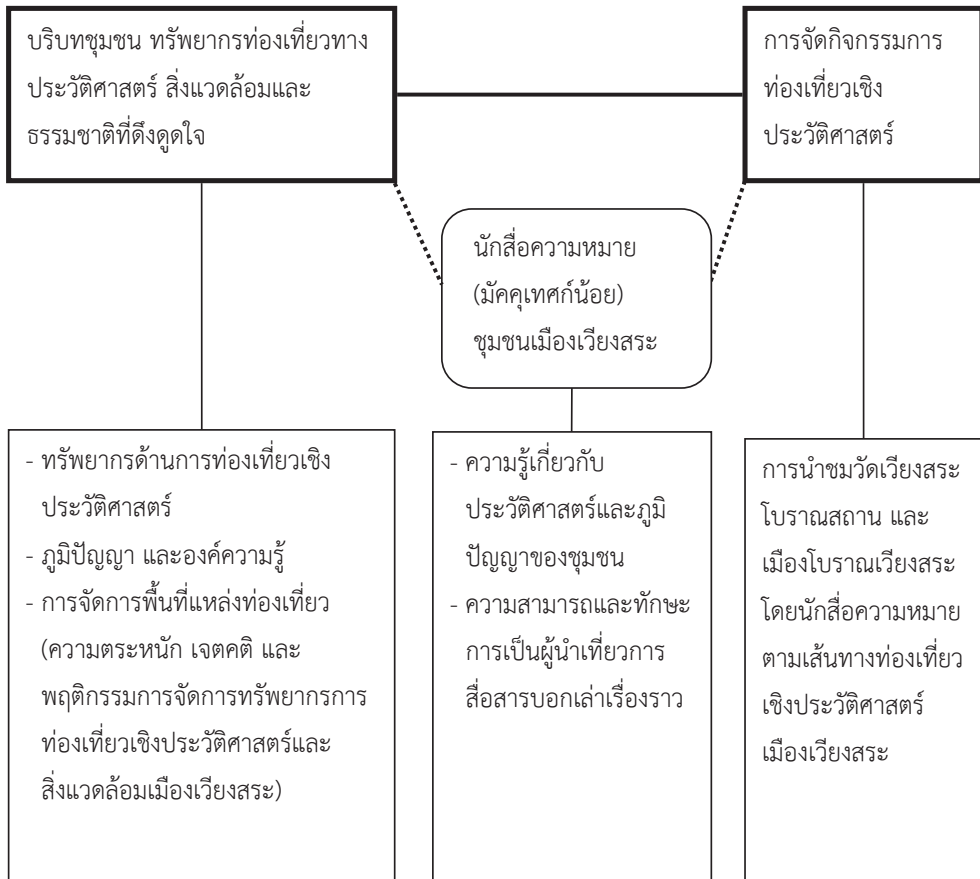
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพชุมชน บริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ พบว่า เมืองเวียงสระมีสังคมที่เรียบง่าย มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีการสืบทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน มีวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น มโนราห์ หมอยา หมอผี และงานตีเหล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีค่า แต่ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ขาดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเมืองเวียงสระ ภายในวัดเวียงสระ และเมืองโบราณเวียงสระ มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ 1) เทวสถานเมืองโบราณเวียงสระ ซึ่งแสดงเทวรูปพระนารายณ์ (พระวิษณุ) องค์จำลอง 2) อุโมงค์หรือท่าจอดเรือ ซึ่งอยู่หรือท่าจอดเรือขนาดใหญ่ที่พบในเมืองโบราณเวียงสระมี 5 แห่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกโดยอาศัยลำน้ำคลองตาลและแม่น้ำหลวงหรือแม่น้ำตาปี ในอดีตอยู่หรือท่าจอดเรือใช้ในการเดินทางติดต่อขนส่งสิ่งของ สินค้า ระหว่างเมืองเวียงสระกับดินแดนอื่นๆ 3) เจดีย์ ทั้งเมืองในและเมืองนอก 4) เสา ซึ่งกำหนดเขตชุมชนของสงฆ์ ในวัดเวียงสระปรากฏสีมาเป็นหินทรายแดงเป็นเสาคู่ 5) แหล่งเรียนรู้การตีเหล็ก 6) แหล่งเรียนรู้มโนราห์ 7) แหล่งเรียนรู้สมุนไพรและเศรษฐกิจพอเพียง

2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเวียงสระ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) บริบทชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ดึงดูดใจ
2) นักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) ชุมชนเมืองเวียงสระ
- 3) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนเมืองเวียงสระ

แผนภูมิที่ 1 พบว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเวียงสระ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. บริบทชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ดึงดูดใจ ได้แก่ วัดเวียงสระ และเมืองโบราณเวียงสระ มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ เทวสถานเมืองโบราณเวียงสระ

อยู่หรือทำจอดเรือ เจดีย์ ทั้งเมืองในและเมืองนอก และเสมา ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับการตีเหล็ก มโนราห์ สมุนไพรและเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ชาวชุมชนเมืองเวียงสระมีความตระหนัก เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเมืองเวียงสระ ใน

ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี
ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่
สำคัญ ดังนี้

1) วัดเวียงสระ และเมืองโบราณ
เวียงสระ เมืองโบราณเวียงสระถูกค้นพบในบริเวณวัด
เวียงสระ เป็นสถานที่ที่มีการขุดพบร่องรอยทาง
ประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณเวียงสระ มีการจำลอง
หลักฐานทางโบราณคดีบางส่วนไว้ให้ชม มีเทวรูปพระ
วิษณุจำลอง พระพุทธรูปเจ้าศากยมนิจจำลอง พระศิวนะไภ
รวะจำลอง ฐานรูปเคารพ วัสดุหินทรายสีแดง และ
พระพุทธรูปหินทรายแดง พบเป็นจำนวนมากทั้งบริเวณ
เมืองนอกและเมืองใน แต่พระพุทธรูปส่วนใหญ่อยู่ใน
สภาพชำรุดเป็นซากเกือบทั้งหมด แหล่งท่องเที่ยว
สำคัญในวัดเวียงสระ และบริเวณเมืองโบราณเวียงสระ
มีดังนี้

1.1 เทวสถานเมืองโบราณเวียงสระ
ซึ่งแสดงเทวรูปพระนารายณ์ (พระวิษณุ) องค์จำลอง มี
ความสูง 134 เซนติเมตร สลักนูนสูงสกุลช่างปิลลว
อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-12 มี 4 กร พระหัตถ์
ซ้ายถือคทาแนบพระองค์ พระหัตถ์ขวาทรงถือกฎ
(ก้อนดิน) พระหัตถ์หลังซ้ายอยู่ระดับอังศา (บ่า) ทรง
ถือจักร พระหัตถ์หลังขวาทรงถือสังข์ ทรงผ้าได้นก
คาคตรงขมวดเป็นปม ทรงผ้ายาวเป็นร่องระหว่างขา
ยาวถึงข้อพระบาท ปัจจุบันเทวรูปพระนารายณ์องค์
จริงจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

1.2 อุเรือหรือท่าจอดเรือ ซึ่งอุเรือหรือ
ท่าจอดเรือขนาดใหญ่ที่พบในเมืองโบราณเวียงสระมี
5 แห่ง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกโดยอาศัยลำน้ำคลอง
ตาลและแม่น้ำหลวงหรือแม่น้ำตาปี ในอดีตอุเรือหรือ
ท่าจอดเรือใช้ในการเดินทางติดต่อขนส่งสิ่งของ สินค้า
ระหว่างเมืองเวียงสระกับดินแดนอื่นๆ เช่น อินเดีย จีน
เวียดนาม กัมพูชา ศรีลังกา ลัทธิ สุโขทัย อยุธยา เมืองคุ
บัวราชบุรี อาหรับ หลักฐานทางโบราณคดีที่พบบริเวณ
อุเรือ คือ เครื่องถ้วยลายครามสมัยราชวงศ์ซ่งจากแหล่ง
เตาอันซี และแหล่งเตาคงจี มณฑลฝูเจี้ยน แหล่งเตา
จิวซุน แหล่งเตาเต๋อเจิ้ง มณฑลเจียงซี เครื่องถ้วยลาย

ครามสมัยราชวงศ์หมิง เครื่องถ้วยเคลือบเขียว สมัย
ราชวงศ์หยวนจากเตาฝูเถียน เตาหลงฉวน เครื่องถ้วย
เวียดนามสมัยราชวงศ์เตจิน เครื่องถ้วยศรีลังกา ลัทธิ เต
เกาะน้อย เครื่องถ้วยเขมร เตาบุรีรัมย์ เครื่องถ้วย
สุโขทัยเคลือบขาวเตาเมืองเก่า เครื่องถ้วยราชวงศ์ถัง
เตาเหมยเสียน และเครื่องดินเผาพื้นเมืองจากคูบัว
ราชบุรี

1.3 เจดีย์ ทั้งเมืองในและเมืองนอก
เมืองโบราณเวียงสระต่างมีเจดีย์เมืองละ 1 องค์
แต่เจดีย์เมืองนอกหรือออกเมื่อ พ.ศ.2495 เพื่อเลื่อน
วิหารและพระพุทธรูปขนาดใหญ่ทั้ง 6 องค์ ให้มาอยู่ใน
ระดับเดียวกับอุโบสถ มีลักษณะรูปทรงระฆังคว่ำ เจดีย์
เมืองใน สร้างขึ้นเพื่อสักการบูชาแทนพระพุทธรูปเจ้า
หรือเป็นอนุสรณ์ของบุคคลสำคัญประจำเมือง ลักษณะ
การก่อสร้างโดยใช้อิฐดินเผาไม่สอปูน หันหัวออกสภาพ
ปัจจุบันชำรุดหักพังมาก ยังหารูปทรงและขนาดไม่ได้
กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15

1.4 เสนา เสนาคือสิ่งกำหนดเขต
ชุมนุมของสงฆ์ พระพุทธรูปได้กำหนดเขตพัทธสีมาไว้
8 อย่าง คือ ป่าไม้ ภูเขา หิน จอมปลวก ถนน แม่น้ำ
และน้ำ ในสมัยต่อมานิยมใช้หินเป็นส่วนมาก ในวัด
เวียงสระปรากฏสีมาเป็นหินทรายแดงเป็นเสนาคู่ โดย
ทั่วไปแล้วเสนาในวัดจะเป็นเสนาเดียว การทำเสนาคู่มี
ข้อสันนิษฐาน 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพราะมี
การผูกสีมาต่างสมัย ต่างนิกาย ภายหลังไม่มั่นใจใน
ความบริสุทธิ์ของเขตสีมาจึงผูกขึ้นใหม่ ประการที่สอง
เนื่องจากเป็นวัดหลวงประจำเมือง เจ้าเมืองเป็นผู้สร้าง
ขึ้น

2) แหล่งเรียนรู้การตีเหล็ก ซึ่งมี 3
กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มนายสุชาติ ท่าชี 2) กลุ่มนาย
ประเสริฐ คงลำพูน 3) กลุ่มนายอรุณ เกิดขาว ทั้ง 3
กลุ่มตีเหล็กให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิ มีดกรีดยาง
มีดพรวน กริช ฯลฯ โดยอาศัยภูมิปัญญาการตีเหล็กที่
สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีทั้งการตีเหล็กแบบดั้งเดิม
และการประยุกต์ใช้เครื่องมือสมัยใหม่เข้ามาช่วย
ช่างตีเหล็กของตำบลเวียงสระ จะไหว้ครูหมอเหล็ก

ปีละ 1 ครั้ง ในเดือน 4 หรือเดือน 6 และจะหยุดตีเหล็กในวันพระ 15 คำ ส่วนวันพระ 8 คำ อาจจะหยุดหรือไม่หยุดก็ได้

3) แหล่งเรียนรู้โนราห์ โดยคณะมนราห์สาธิตศิลป์ ถิ่นเมืองเวียง หรือคณะมนราห์พรจิตรน้อย อุดมศิลป์ เป็นคณะหนึ่งที่สืบสานการแสดงพื้นเมืองของภาคใต้ในด้านนี้ กิจกรรมในกลุ่ม ได้แก่ ฝึกอบรมการเรียนรู้โนราห์แก่ผู้ที่สนใจ สืบทอดความรู้ให้เยาวชนรุ่นใหม่ โดยร่วมกับโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในการสอนท่ารำโนราห์ มีการร่ายลูกบิดสำหรับชุดมนราห์และการผลิตของที่ระลึกกลุ่มโนราห์สาธิตศิลป์

4) แหล่งเรียนรู้สมุนไพรและเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนเวียงสระได้ส่งเสริมการปลูกผักและพืชสมุนไพรในครัวเรือน ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถนำพืชผัก สมุนไพรในครัวเรือนมาใช้ปรุงหรือประกอบอาหารได้ ซึ่งยาสมุนไพรพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยาสมุนไพรพื้นบ้านให้ผลการรักษาได้ดีใกล้เคียงกับยาแผนปัจจุบันและปลอดภัยอีกด้วย

2. นักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) ชุมชนเมืองเวียงสระ เป็นเยาวชนจากชุมชนเมืองเวียงสระที่สนใจสมัครและได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรม “หลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์น้อย)” ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้นจำนวน 30 ชั่วโมง ผู้ที่เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการเล่าเรื่องถึงชุมชนของตน การปฐมพยาบาล นักท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรท่องเที่ยว ฝึกการออกแบบ

โปรแกรมทัวร์และการพูดพาทย์ทัวร์ ได้ศึกษาดูงานผ่านการทดสอบการทำหน้าที่และปฏิบัติงานจริง จนเป็นนักสื่อความหมายที่มีความรู้ มีความสามารถและทักษะในการสื่อสาร สามารถบอกกฎระเบียบในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ มีความพร้อมในการให้ข้อมูล บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของชุมชนเมืองเวียงสระอย่างถูกต้อง และเป็นผู้นำเที่ยวเมืองโบราณเวียงสระได้

3. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยมีนักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว พานักนักท่องเที่ยวเดินชมภายในวัดเวียงสระ และเมืองโบราณเวียงสระ นำชมวัดเวียงสระ ชมโบราณสถาน และเมืองโบราณเวียงสระตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระที่ได้กำหนด ได้แก่ เทวสถานเมืองโบราณเวียงสระ อุ้งเรือหรือท่าจอดเรือ เจดีย์เมืองในและเมืองนอก เสมาคู่หินทรายแดง นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ตามเส้นทางเดินได้รับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านนักสื่อความหมายน้อยที่น่ารัก อีกทั้ง มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราว จนทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกิดความประทับใจ อาจจะมีการบอกต่อนักท่องเที่ยวและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวอื่นๆ มาท่องเที่ยวที่เมืองเวียงสระเพิ่มมากขึ้น ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลผล
1. เมืองเวียงสระเป็นแหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี	4.33	0.73	มาก
2. เมืองเวียงสระมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	4.48	0.60	มาก
3. สภาพถนน และเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐาน	4.05	0.68	มาก
4. มีป้ายบอกเส้นทาง และข้อมูลที่ชัดเจน	3.63	0.77	มาก
5. มีการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง	3.73	0.64	มาก
6. มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ	4.55	0.60	มาก
7. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ	4.15	0.48	มาก
8. มีร้านอาหารเพียงพอ	3.00	0.72	ปานกลาง
9. สถานที่และแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	3.38	0.63	ปานกลาง
10. มีการจัดทำสื่อ / เอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว	3.23	0.77	ปานกลาง
11. มีถึงขยะที่เพียงพอต่อความต้องการ	3.48	0.82	ปานกลาง
12. ความสะอาดของบริเวณโดยรอบ	4.20	0.65	มาก
13. มีสินค้า ร้านค้าขายของที่ระลึกของชุมชน	3.30	0.94	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย (Mean)	3.81	0.42	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ โดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.55 รองลงมาคือ เมืองเวียงสระมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.48 เมืองเวียงสระเป็นแหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.33 ความสะอาดของบริเวณโดยรอบ มีค่าเฉลี่ย 4.20 มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.15 สภาพถนน และเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ย 4.05 มีการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง มีค่าเฉลี่ย 3.73 มีป้ายบอกเส้นทาง และ

ข้อมูลที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.63 มีถึงขยะที่เพียงพอต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 3.48 สถานที่และแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.38 มีสินค้า ร้านค้าขายของที่ระลึกของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.30 มีการจัดทำสื่อ / เอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.23 และมีร้านอาหารเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 3.00 ตามลำดับ

ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ

ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.88	0.65	มาก
2. กิจกรรมน่าสนใจ	3.88	0.82	มาก
3. สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.90	0.87	มาก
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.85	0.74	มาก
5. การนำเสนอข้อมูลชัดเจน เข้าใจง่าย	3.83	0.81	มาก
6. ความปลอดภัยในขณะท่องเที่ยว	3.60	0.78	มาก
7. การต้อนรับ และการบริการที่เป็นมิตร และเป็นกันเอง	4.28	0.82	มาก
8. มีกฎ ระเบียบ การเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ชัดเจน	3.93	0.73	มาก
9. การประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ	3.93	0.69	มาก
10. ภาพรวมความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ	4.20	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ย (Mean)	3.93	0.51	มาก

หลังจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การต้อนรับ และการบริการที่เป็นมิตร และเป็นกันเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.28 รองลงมาคือ ภาพรวมความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ มีค่าเฉลี่ย 4.20 มีกฎ ระเบียบ การเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.93 การประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ มีค่าเฉลี่ย 3.93 สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.90 กิจกรรมน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 3.88 รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.88 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.85 การนำเสนอข้อมูลมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย 3.83 และความปลอดภัยในขณะท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.60 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจและเพลิดเพลินกับกิจกรรมการ

ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ โดยมีนักท่องเที่ยวชมวัดและเมืองโบราณเวียงสระ เส้นทางเดินชมเมืองโบราณเวียงสระนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างต้องเดินตามเส้นทางป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ซึ่งการได้ชมและสัมผัสกับธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งใจในธรรมชาติและอยากอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพชุมชน บริบทชุมชน และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ พบว่า เมืองเวียงสระมีสังคมที่เรียบง่าย มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีการสืบทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่

มีค่า มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพลอยระดา ภูมิ และคณะ (2559) ที่พบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำหนองหาน กุมภวาปี มีทะเลบัวแดง ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นมรดกที่สำคัญของชุมชนที่สามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เมืองเวียงสระมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง แต่ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ขาดการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วน ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเมืองเวียงสระ ชมภูษุช หุ่นาค (2559) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรเน้นการจัดการด้านกายภาพ การจัดการด้านทัศนียภาพ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานควรได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ควรอนุรักษ์ ดูแลรักษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้สนใจและชุมชนในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้ อีกทั้ง สถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมใหม่ ๆ ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และคุณค่าของประวัติศาสตร์ในอดีต และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวควรมีการให้ความร่วมมือในทุกด้านโดยให้มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันอย่างถูกต้อง เหมาะสม และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (ชวลิต มาตรา และโอชัญญา บัวธรรม, 2560)

2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเวียงสระ พบว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) บริบทชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ดึงดูดใจ
2) นักสื่อความหมาย (มัคคุเทศก์น้อย) ที่ได้รับการฝึกอบรม ผ่านการทดสอบและฝึกปฏิบัติจริง (จุฑาทิพย์ สุทธิเทพ, 2559)

3) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง

ประวัติศาสตร์

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ชุมชนเมืองเวียงสระมีการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้นักสื่อความหมายน้อย (มัคคุเทศก์น้อย) ได้สืบทอดและสามารถนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมวัดและเมืองโบราณ สามารถเล่าเรื่องราวและบอกข้อมูลของสถานที่ต่างๆ ในเมืองโบราณเวียงสระได้ นักสื่อความหมายน้อยได้พัฒนาตนเอง มีทักษะการเป็นผู้นำเที่ยว กล้าแสดงออก อีกทั้ง เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อคนรุ่นหลัง ส่งผลให้พื้นที่ในชุมชนเกิดความเจริญ อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นๆ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ กระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (กุลแก้ว คล้ายแก้ว, 2553)

ผลการวิจัย พบว่า คนในชุมชนรักษาลักษณะ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีความร่วมมือ มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมอาชีพ และช่วยเพิ่มรายได้ของคนในชุมชน ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภรณ์ หลาวทอง และอัมพร พร้อมจิตร (2560) ที่ได้ศึกษาศักยภาพด้านสังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลเชื้อเพลิง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ชุมชนมีศักยภาพที่สามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวซึ่งเป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและธรรมชาติ แต่จำเป็นต้องศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของคนใน

ชุมชนทุกระดับ ควรประกอบด้วย กลุ่มผู้นำท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน แพทย์ประจำตำบล รวมทั้งผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และบุคคลทั่วไปในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนจะนำไปสู่เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ พบว่า อยู่ในระดับมาก รูปแบบการจัดกิจกรรมและสถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม การนำเสนอข้อมูลโดยนักสื่อความหมายหรือมัคคุเทศก์น้อยชัดเจนและเข้าใจง่าย เส้นทางเดินชมเมืองโบราณเวียงสระ ตามเส้นทางป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งใจในธรรมชาติและอยากอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ชุมชนเมืองเวียงสระมีการต้อนรับและการบริการที่เป็นมิตร และเป็นกันเองแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน มีการแจ้งกฎ ระเบียบ การเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเข้าร่วมกิจกรรมที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังไม่มีการจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ และยังขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน ณรงค์ พลสิทธิ์ (2557) กล่าวว่า การจัดเส้นทางท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามารถเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ อีกทั้ง ผู้นำหรือประชาชนที่อยู่ในชุมชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในชุมชน จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ชุมชนเมืองเวียงสระมีความร่วมมือการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า เมืองเวียงสระมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีค่า ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและปราชญ์ที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ ชุมชนมีโอกาสในธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นและกลายเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวในอดีต ดังนั้นจึงควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำเนินการวางแผนและนโยบาย

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณเวียงสระยังไม่เป็นระบบ และขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จึงควรส่งเสริมการจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณเวียงสระหรืออาจจัดทำแผนผังที่มีเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองโบราณเวียงสระให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเวียงสระให้เกิดความยั่งยืน โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมีเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2560 คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ ชุมชนเมืองเวียงสระ ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กุลแก้ว คล้ายแก้ว. (2553). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับวิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำเข็ก อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2553 “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน”, 21-23 มกราคม 2553, 85-94.
- จุฑาทิพย์ สุทธิเทพ. (2559). การพัฒนายุวมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเยาวชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชมภูนุช หุ่นนาค. (2559, มกราคม - เมษายน). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 27(1), 39-46.
- ชฎิล มาตรา และโอชัญญา บัวธรรม. (2560, มิถุนายน - ตุลาคม). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของพระบรมธาตุนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม, 28(2), 57 - 63.
- ณรงค์ พลธิราช. (2557, กรกฎาคม - ธันวาคม). การท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 9(2), 3-15.

พลอยระดา ภูมิ, วรวัฒน์ ทิพจ้อย และณัฐนันท์ สุวรรณวงศ์. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ชุ่มน้ำหนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 4(2), 249 - 260.

- ภรณ์ หลาวทอง และอัมพร พร้อมจิตร์. (2560, พฤษภาคม - สิงหาคม). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 11(2), 271 - 287.
- สมจิตร อินทมน และปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร. (2557). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557, 11-13 มิถุนายน 2557, 230-235.
- Dahles, H. (2000). Tourism, Small Enterprises and Community Development. G. Richard & D. Hall (Eds.), *Tourism and Sustainable Community Development*. London: Routledge.